

Observatori Local i de la Col·laboració Publicoprivada

Observatori Local i de la Col·laboració Publicoprivada és una publicació d'**Observatorio de las Ideas S. L.** dirigida especialment al món local i a les activitats de col·laboració publicoprivada de tota mena.

OBSERVATORI LOCAL

COORDINACIÓ:

Elena Costas, doctora en Economia i fundadora de KSNET

EQUIP DE RECERCA:

**Josep Antoni Báguena - Jordi Baltà - Lluís Camprubí - Joan Frigols - Eduard Güell
Benjamín Augusto López - Lluís Medir - Luis Martín - Pol Morillas - Andreu Orte - Esther Pano
Bàrbara Pons - Carles Rivera - Jordi Rosell - Paula Salinas - Elisa Stinus Bru de Sala - Mariona Tomàs
Francesc Trillas - Joan-Josep Vallbé - Ferran Vallespinós**

OBSERVATORI DE LA COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA

COORDINACIÓ:

Montserrat Ballarín, doctora en Dret Financer i Tributari, i **Lluís Torrens Mèlich**, economista

EQUIP DE RECERCA:

**Pablo Algarrada - Isabel Bassas - Miguel Ángel Bernal - José Antonio Donaire - María Antonieta
Fernández - Julio González García - Mónica Iruela - Francesc José María - Eugenia López Mora
Ana Medina - Ester Marco - Víctor Meseguer - Ester Oliveras - Miquel de Paladella
Montserrat Pareja-Eastaway - Héctor Santcovsky - Daniel Santiago - Ángel Tarrío**

EDITA

Observatorio de las Ideas S.L.

PRESIDENT

Daniel Fernández

COORDINACIÓ DEL CONSELL EDITORIAL

Àngels Ingla

CIF B65855868

Diputació, 262, 2n 1a 08007

Barcelona Tel. 93 494 97 20

www.observatoriodli.com

ISSN - edició en paper: 2938-9518

ISSN - edició digital: 2938-642X

D. Legal: B.3419-2024

| OBSERVATORI LOCAL |

EN QUINA MESURA REDUEIXEN LA VACANÇA COMERCIAL, LES EXEMPCIONS DE L'IMPOST SOBRE BÉNS IMMOBLES EMPRESARIALS?

Ressenya de **Stephan Maurer** sobre «Tax and Occupancy of Business Properties: Evidence from UK Business Rate Relief».

REVISITACIÓ DE LA GOVERNANÇA DE L'ADAPTACIÓ CLIMÀTICA EN ÀREES METROPOLITANES

Ressenya de **Clara Costas** sobre «Una Agenda de la UE para las Ciudades: Impulsar el crecimiento y la prosperidad», de la Comissió Europea.

LA MIDA DELS GOVERNS LOCALS, COM AFECTA EL SEU RENDIMENT?

Ressenya de **Cristina Blanco Iglesias** sobre «Polity Size and Local Government Performance: Evidence from India».

EL «MOSAIC» DE LA CURA: REPTES ESTRUCTURALS DE L'ENVELLIMENT A LA LLAR

Ressenya de **Carmen Perpiñán Haro** sobre «Ageing at Home: Long-term Care and The Challenges of Deinstitutionalisation in Spain».

| OBSERVATORI DE LA COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA |

DEL BO A L'ALIANÇA: QUINZE ANYS D'EVOLUCIÓ DE LA COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA SOCIAL AL REGNE UNIT

Ressenya de **Miquel de Paladella** sobre «The Evolution of Social Outcomes Partnerships in the UK: Distilling Fifteen Years of Experience from Peterborough to Kirklees».

TRANSFORMACIÓ URBANA I COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA A CIUTAT VELLA (BARCELONA): UNA ANÀLISI DELS SEUS CLAROBSCURS

Ressenya d'**Ester Oliveras Sobrevias** sobre «Colaboración empresarial público-privada en la transformación urbana de grandes ciudades europeas: El distrito de Ciutat Vella en Barcelona (1988-2002)».

COM APLICA LA COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA A LES *SMART CITIES*, LA XINA?

Ressenya de **María Antonieta Fernández** sobre «Governance Mechanism of Public-Private Partnerships for Promoting Smart-City Performance: A Multi-case Study in China».

LA PROVISIÓ D'HABITATGE SOCIAL A ESPANYA I ELS REPTES DE LA CPP

Ressenya de **Daniel Santiago Marcos** sobre «When Land Is Not Enough: Drawing in Private Investment to Increase Social Rental Housing in Spain».

Benvolgut lector, benvolguda lectora,

Ha arribat la primavera i, amb ella, un altre número de la nostra revista *Observatori Local i de la Col·laboració Publicoprivada*, cada vegada més conscients –tant els nostres equips de recerca com els mateixos editors– de la importància de conscienciar i treballar en aquells temes que ens preocupen a tots.

Així, a la primera secció d'aquest número, dedicada, com sempre, a la governança local, hem seleccionat quatre estudis clau. El primer analitza si les exempcions de l'impost sobre la propietat poden reduir el nombre de locals comercials buits, una qüestió cada vegada més preocupant, sobretot a les grans ciutats. El segon se centra directament en la ciutat, que sens dubte impulsa la competitivitat, la inclusió social i la transició ecològica i digital, alhora que és fonamental per aplicar les polítiques de la Unió. Per això, enfront dels nombrosos reptes, la Comissió Europea ha plantejat una nova aliança entre la UE i les ciutats, basada en més diàleg polític i suport tècnic. Al tercer estudi es comprova si la mida de les unitats o jurisdiccions administratives locals pot afectar la qualitat dels serveis públics i la rendició de comptes dels governs. I, finalment, el quart estudi d'aquest bloc analitza la proposta de desinstitucionalització de les cures de llarga durada a Espanya i adverteix que, sense prou recursos, l'envelliment a la llar pot fer augmentar la pressió sobre les famílies i reforçar les desigualtats.

Com ja hem fet en números anteriors, el segon apartat del nostre *Observatori* se centra en la col·laboració publicoprivada, de nou amb quatre idees clau. Comencem amb un informe que estudia la implementació de models de pagament al Regne Unit i que desmitifica l'obsessió per l'estalvi de costos fins a refutar la idea que aquests contractes impliquin una retirada del sector públic, sinó més aviat el contrari. A continuació, i centrant-nos en el barri de Ciutat Vella, a Barcelona, es mostra com la col·laboració publicoprivada va permetre agilitar la rehabilitació d'habitatges i la creació d'equipaments en un barri degradat. En tercer lloc, com a resposta als grans reptes urbans del canvi climàtic, la crisi energètica i les desigualtats socials, incloem un article que tracta sobre la urgència del desenvolupament publicoprivat de les ciutats intel·ligents. I concloem amb un estudi que examina –sempre des del punt de vista de la col·laboració publicoprivada– com les dinàmiques institucionals i les restriccions financeres afecten el desenvolupament de l'habitatge social a Espanya.

Esperem que aquesta informació, que ens ha semblat tan valuosa, sigui també del vostre interès.

Amb els nostres millors desitjos,

L'equip editorial

EN QUINA MESURA REDUEIXEN LA VACANÇA COMERCIAL, LES EXEMPCIONS DE L'IMPOST SOBRE BÉNS IMMOBLES EMPRESARIALS?

- **Publicació:** «Tax and Occupancy of Business Properties: Evidence from UK Business Rate Relief», *American Economic Journal: Economic Policy* (serà publicat properament).
- **Autors:** **Ben Lockwood**, professor associat a la Wharton School of Business (Pensilvània, Estats Units); **Martin Simmler**, investigador a l'Institut Thünen (Alemanya), i **Eddy H. F. Tam**, professor lector al King's College de Londres.
- **Síntesi:** **Stephan Maurer**, investigador Ramón y Cajal a la UPF Barcelona School of Management.

SÍNTESI DE LA IDEA

Aquest estudi analitza si les exempcions de l'impost sobre la propietat poden reduir el nombre de locals comercials buits. Els autors estudien dos programes d'alleujament fiscal al Regne Unit dirigits, respectivament, al comerç minorista i a les petites empreses, i troben evidència que les exempcions fiscals són, en general, eficaces per reduir la vacança als edificis comercials, i que, si es focalitzen, poden modificar la composició de les empreses en els immobles que compleixen els requisits, per exemple, afavorint les petites empreses. Tanmateix, aquestes exempcions, generalment, no s'autofinancen i comporten altres costos fiscals.

A tot el món, el mercat immobiliari comercial està sota pressió: el comerç electrònic i el treball a distància han reduït tant la demanda de locals comercials com d'oficines. Com a resultat, les taxes de vacança (locals buits) d'aquests immobles han augmentat i els lloguers han disminuït. Com a conseqüència d'això, molts països han aprovat exempcions de l'impost sobre la propietat o sobre les activitats empresarials per atraure empreses cap a determinades zones o revitalitzar els carrers comercials tradicionals. Al Regne Unit, per exemple, el programa Retail Relief redueix en un terç l'impost sobre propietats comercials per a alguns locals minoristes, mentre que el programa Small Business Rate Relief eximeix completament determinades propietats de l'impost sobre béns empresarials. Evidentment, aquests programes són costosos i redueixen de manera significativa els ingressos públics. Això és el que han estudiat Ben Lockwood, Martin Simmler i Eddy H. F. Tam en aquest treball, que serà publicat properament, amb l'objectiu de determinar si, en reduir les taxes de vacança, també es generen beneficis.

Els autors es basen en dades de 74 autoritats locals a Anglaterra (que equivalen, aproximadament, a l'àmbit municipal a Espanya), les quals comprenen el 29 % de la població i un total de 470.947 propietats comercials. Per a cadascuna, disposen d'informació trimestral sobre la seva ocupació, així com sobre el seu valor cadastral (*rateable value*). Aquest valor, que correspon al lloguer anual de mercat de l'immoble, constitueix un dels principals determinants de l'impost sobre propietats empresarials: l'impost trimestral es calcula com el producte del valor cadastral i un multiplicador que varia al voltant d'una mitjana del 49 %. El resultant es pot reduir mitjançant exempcions, com els programes Retail Relief o Small Business Rate Relief. En concret, el primer redueix l'impost en un terç per als locals que són botigues, restaurants, cafeteries, bars, pubs (hostaleria en general) o cinemes, sempre que tinguin un valor cadastral inferior a 51.000 lliures (apro-

ximadament, 58.500 euros). D'altra banda, l'Small Business Rate Relief exonera completament de l'impost si les propietats són de «petites empreses», enteses com les que utilitzen un sol immoble, amb un valor cadastral inferior a 12.000 lliures. Per a propietats de més valor, l'exempció es va reduint gradualment fins que no és procedent quan se superen les 15.000 lliures. Les petites empreses minoristes es poden acollir a tots dos programes.

L'estimació dels efectes d'aquestes exempcions es complica pel fet que les propietats amb diferents valors cadastrals presenten característiques diverses que poden fer-les més o menys atractives, cosa que, al seu torn, en determina l'ocupació: evidentment, un immoble comercial amb un valor anual de lloguer de 200.000 GBP és molt diferent d'un altre amb un valor de 20.000 GBP. Per abordar aquest problema, els autors aprofiten una particularitat de les exempcions: tot i que l'impost sol variar de manera aproximadament lineal amb el valor cadastral, les exempcions introdueixen llindars abruptes. Per exemple, un local minorista amb un valor cadastral de 51.000 GBP paga l'impost sencer, però, si el seu valor és lleugerament inferior, l'impost es redueix en un terç. De manera semblant, en el cas de les petites empreses, l'impost augmenta amb el valor per sobre de 12.000 GBP, però és zero per sota d'aquest llindar. Per això, Lockwood, Simmler i Tam utilitzen models estadístics que comparen propietats situades just per sota o just per sobre d'aquests diferents llindars, garantint, així, que els immobles siguin comparables en la resta d'aspectes i difereixin únicament en la càrrega fiscal total o en el tipus impositiu.

Empíricament, els autors arriben a la conclusió general que les exempcions fiscals fomenten l'ocupació. En el cas del Retail Relief, una reducció d'un punt percentual en el tipus efectiu de l'impost sobre la propietat redueix la taxa de vacança en aproximadament 0,5 punts percentuals. A més, les concessions de descomptes d'aquest programa, d'uns 16 punts, es tradueixen en una reducció total de la vacança de 8 punts. Per la seva banda, l'Small Business Rate Relief presenta un efecte menor: un augment d'un punt percentual en el tipus efectiu incrementa la probabilitat que una petita empresa ocupi un immoble en aproximadament 0,37 punts. Tanmateix, com que aquesta exempció pot reduir el tipus efectiu en 48 punts, l'augment pot ser de gairebé 18 punts amb exempció completa. A més, com que l'ajuda no només depèn del valor de l'immoble, sinó també de les empreses, es modifica la composició d'aquestes en els immobles: les grans empreses (que no es poden acollir a l'exempció) són desplaçades per altres de més petites, de manera que l'efecte total sobre la taxa de vacança és un augment de només 3,2 punts percentuals amb exempció plena.

Els autors també observen que, en totes dues polítiques, una part considerable de l'estalvi fiscal es tradueix en lloguers més elevats per a les empreses. Tot i així, les dues mesures resulten, en general, eficaces per evitar locals buits. No obstant això, són costoses i no «s'autofinancen»: l'augment dels ingressos per lloguer derivat de la menor vacança no compensa el cost fiscal. Això no implica necessàriament que aquestes exempcions siguin una mala idea; per exemple, podria haver-hi efectes indirectes i altres beneficis no monetaris associats a una menor vacança i a una *High Street* més activa i dinàmica. Ara bé, les autoritats que considerin aplicar aquestes exempcions han de ser conscients que aconseguir aquests efectes els pot resultar costós. Per acabar, els autors conclouen que, especialment amb el Retail Relief, això és més eficaç en zones menys desfavorides. Per tant, tot i que pot ser una eina efectiva per reduir la vacança comercial, no s'ha d'esperar que contribueixi a reduir les desigualtats regionals.

REVISITACIÓ DE LA GOVERNANÇA DE L'ADAPTACIÓ CLIMÀTICA EN ÀREES METROPOLITANES

- **Publicació:** «Una Agenda de la UE para las Ciudades: Impulsar el crecimiento y la prosperidad», 3 de desembre del 2025. Disponible a: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2025/eu-agenda-for-cities-2025_es
- **Autors:** Comissió Europea, sota la direcció del vicepresident executiu de Cohesió i Reformes. La Comissió és l'òrgan executiu de la Unió Europea responsable de proposar legislació, aplicar decisions, gestionar polítiques i pressupostos, i actuar en defensa de l'interès general de la UE.
- **Síntesi:** Clara Costas, sociòloga, tècnica urbanista i DEA en Geografia Humana. Especialista en Dinàmiques Urbanes, treballa a l'Ajuntament de Barcelona.

SÍNTESI DE LA IDEA

Les ciutats van a l'avantguarda a l'hora d'abordar els reptes que determinaran el futur d'Europa: impulsen la competitivitat, la inclusió social i la transició ecològica i digital, i alhora són actors essencials per aplicar les polítiques de la Unió. No obstant això, també afronten nombrosos reptes, com l'escassetat d'una oferta d'habitatge assequible, els elevats costos de l'energia o l'exclusió social, entre d'altres. Per això, la Comissió Europea planteja una nova aliança entre la UE i les ciutats, reforçada amb més diàleg polític i suport tècnic, un accés més senzill i coordinat als fons europeus, i la creació d'una plataforma unificada que reforci la capacitat local, impulsi projectes innovadors i promogui un desenvolupament urbà sostenible i coordinat.

Les regions metropolitanes són motors indiscutibles de la sobirania estratègica i la competitivitat de la UE: concentren, aproximadament, el 75 % de la població europea (340 milions de persones); representen el 68 % del PIB de la UE; constitueixen el 63 % de l'ocupació; impulsen la descarbonització i la resiliència davant el canvi climàtic; contribueixen a la preparació davant futures crisis, i fomenten la cohesió econòmica, social i territorial. I tot això atorga als líders municipals una responsabilitat econòmica que transcendeix les seves fronteres administratives.

Tanmateix, també han d'afrontar reptes crítics, com la manca d'habitatge assequible (el problema més important, amb diferència, per al 51 % dels enquestats); la desocupació o la manca d'oportunitats laborals (33 %); la manca de serveis públics de qualitat (32 %); la pobresa o la situació de privació de la llar (32 %); la desaparició dels serveis locals (restaurants, botigues) del centre de les ciutats (23 %); la manca d'oportunitats per a la integració dels migrants (22 %), i la gentrificació o turistificació del centre (17 %), segons mostra l'Eurobaròmetre del juny del 2025, publicació que també apunta que la seguretat i la protecció als espais públics (36 %), i la disponibilitat d'opcions de transport públic assequible i ben connectat (29 %), són aspectes que requereixen millores.

Tenint en compte que aquestes dificultats no són aïllades, sinó estructurals, i que afecten tota la UE, l'Agenda de la UE per a les ciutats ofereix una resposta coordinada (basada en l'Agenda Territorial 2030 i la Nova Carta de Leipzig), a partir d'un conjunt de mesures orientades a promoure un desenvolupament urbà sostenible i integrat. Aquesta reforçarà el paper de les ciutats mitjançant la promoció d'instruments financers (FEDER, FSE+, Mecanisme de Recuperació i Resiliència i el BEI) i la creació d'una Plataforma Digital Europea de Ciutats que actuarà com a punt únic d'accés al finançament, l'assessorament, les eines digitals i les dades interoperables, amb l'objectiu d'afavo-

rir l'establiment d'un marc de diàleg polític d'alt nivell amb totes les entitats urbanes (prestant especial atenció a les ciutats petites i mitjanes, que solen tenir menys capacitat administrativa).

La finalitat última és assegurar la pervivència de les ciutats –que siguin pròsperes, habitables, inclusives i resilients–, a partir d'un enfocament integrat que connecti habitatge, competitivitat, inclusió, energia, clima i mobilitat, ja que, tot i que les ciutats actuen com a pols d'atracció de talent i turisme, aquests motors econòmics exerceixen pressió sobre els recursos i l'habitatge, àmbit en el qual es constata el deteriorament de l'assequibilitat (el sobrecost de l'habitatge és més alt a les ciutats que a les zones suburbanes o rurals). La població en risc d'amuntegament és significativa, i el nombre de persones sense llar s'estima en un milió a la UE. Tot i que l'habitatge és una competència compartida, les ciutats hi tenen un paper clau, i per això la política de cohesió inverteix en la millora del parc d'habitatges, l'eficiència energètica i l'habitatge social (a través del Mecanisme de Recuperació i Resiliència), i prepara un Pla Europeu d'Habitatge Assequible i una Plataforma Paneuropea d'Inversió per donar suport a més actuacions.

En l'àmbit social, l'adopció de l'enfocament intersectorial que promou l'Agenda permetrà a les ciutats comprendre millor la naturalesa polièdrica de la discriminació i rebre ajudes que garanteixin que els serveis essencials siguin accessibles de manera equitativa, posant en valor l'Estratègia de Lluita contra la Pobresa, amb la qual es reforcen, entre altres aspectes, els sistemes de suport comunitaris.

Pel que fa a la seguretat urbana, les ciutats tenen un paper crucial en la protecció dels espais públics, la prevenció de la radicalització i la lluita contra la delinqüència organitzada i el terrorisme. La percepció de seguretat és més baixa a les grans ciutats; per això la UE impulsa accions en matèria de preparació davant de crisis, protecció d'infraestructures crítiques, cooperació policial o prevenció, i emfatitza el valor de la planificació urbana com a instrument essencial per millorar la seguretat mitjançant l'enllumenat, el transport segur i el disseny inclusiu.

En relació amb això, es destaca el paper principal de les ciutats en la resiliència davant de crisis naturals, sanitàries o geopolítiques, tot i que s'assenyala que, en matèria climàtica i ambiental, generen prop del 45 % de les emissions globals i són especialment vulnerables a fenòmens com la calor extrema, la contaminació, les inundacions o els incendis. En conseqüència, l'Agenda promou sistemes energètics descentralitzats i renovables, xarxes intel·ligents, calefacció urbana, eficiència energètica i solucions basades en la natura. Així mateix, dona suport a mesures d'economia circular, gestió de residus, millora de la qualitat de l'aire, reducció del soroll i restauració d'ecosistemes urbans.

Quant a la digitalització, l'Agenda s'orienta a la reducció de la bretxa digital per reforçar la productivitat i la competitivitat, i insta les ciutats a detectar llacunes tecnològiques i a adquirir estratègicament les tecnologies adequades. Les ciutats tenen un paper clau en l'aplicació de la Declaració Europea sobre els Drets i Principis Digitals, així com en l'acceleració dels avenços cap als objectius de la Dècada Digital de la UE; per aquest motiu, l'estratègia s'orienta a reduir la càrrega administrativa de les autoritats locals i de les empreses, optant pel creixement de les empreses d'IA emergents.

Respecte a la mobilitat, les ciutats ofereixen un accés més eficient al transport públic gràcies a la seva elevada concentració de població i activitats, però també presenten més congestió i nivells de contaminació més alts. Com a resposta, les polítiques europees pretenen impulsar una transició cap a sistemes de mobilitat urbana sostenibles, segurs i assequibles. Així doncs, promouen la modernització, la descarbonització i l'electrificació del transport, i també la mobilitat activa i els serveis compartits dins d'una planificació integrada que afavoreixi la multimodalitat, redueixi la congestió i doni suport a la logística urbana sostenible, basada en nous plans de mobilitat, amb

especial atenció als usuaris vulnerables, i tot plegat sense descuidar els nodes urbans estratègics de la Xarxa Transeuropea de Transport.

Finalment, l'anàlisi destaca la participació de les ciutats europees en la cooperació internacional en àmbits com la mobilitat, l'energia, l'economia circular i l'adaptació climàtica, així com la seva contribució als marcs globals, com els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Per tot això, l'Agenda estableix un nou sistema de governança multinivell, amb diàlegs anuals entre la Comissió i els líders urbans, consultes tècniques, informes periòdics sobre l'estat de les ciutats i una major implicació del Comitè de les Regions i del Parlament Europeu.

En conclusió, l'Agenda de la UE per a les Ciutats constitueix un compromís ferm per consolidar una aliança estable amb les seves zones urbanes, redefinint el suport destinat al seu desenvolupament i atorgant-los una veu més sòlida en l'elaboració de polítiques, de manera que la legislació s'adapti millor a la realitat local.

LA MIDA DELS GOVERNS LOCALS, COM AFECTA EL SEU RENDIMENT?

- **Publicació:** «Polity Size and Local Government Performance: Evidence from India», *American Economic Review*, 114 (11), p. 3385-3426.
- **Autors:** Veda Narasimhan, professora a la New York University Abu Dhabi, i Jeffrey Weaver, professor a la University of Southern California.
- **Síntesi:** Cristina Blanco Iglesias, màster en Economia i Finances al Centre d'Estudis Monetaris i Financers, a més d'economista i investigadora al Departament d'Innovació i Política Social de la Presidència del Govern.

SÍNTESI DE LA IDEA

La mida de les unitats o jurisdiccions administratives locals pot afectar la qualitat dels serveis públics i la rendició de comptes dels governs. En aquest article, s'analitza el cas de l'Índia, on la mida dels governs locals (segons el nombre d'habitants, són més grans o més petits) influeix en el seu rendiment si es comparen poblacions molt semblants. Els resultats mostren que les jurisdiccions més petites presenten un millor rendiment en la provisió de béns públics, així com nivells més alts de participació ciutadana i un millor funcionament institucional. En conjunt, aquests resultats suggereixen que reduir la mida de les jurisdiccions pot millorar la governança local.

El disseny de les institucions locals és una de les decisions més rellevants en l'organització d'un Estat. En particular, la mida de les unitats administratives, com ara municipis i mancomunitats, pot influir directament en la qualitat dels serveis públics, la participació ciutadana i la rendició de comptes dels governants. Tot i que les unitats més grans poden beneficiar-se de les economies d'escala, amb una reducció del cost mitjà a mesura que augmenta la mida de l'organització, també poden generar una major distància entre la ciutadania i les autoritats, cosa que dificulta la supervisió i redueix la capacitat de resposta dels governs locals.

Aquest article analitza empíricament aquesta qüestió en el context de l'Índia, un país amb una gran heterogeneïtat institucional i una forta descentralització administrativa. Els autors se centren en les *Gram Panchayats* (governos locals rurals) per estudiar com la mida d'aquestes unitats afecta el seu rendiment en la provisió de béns públics i en el funcionament democràtic.

Avaluació causal a partir dels llindars de població de les administracions locals

Un dels principals reptes per estudiar l'efecte de la mida institucional és que aquesta no és aleatòria: les jurisdiccions (més grans o més petites) poden diferir en múltiples dimensions, com ara ingressos, geografia o capacitat administrativa.

Per resoldre aquest problema, els autors aprofiten una regla administrativa que estableix que, en superar un determinat llindar de població, una jurisdicció s'ha de dividir en dues unitats més petites. Aquest disseny permet comparar jurisdiccions que es troben just per sobre i just per sota del llindar de població. Tenint en compte que aquestes unitats són molt similars en tot excepte en la mida, és possible identificar l'efecte causal de disposar d'una administració política més petita.

Provisió de béns públics i rendiment institucional

Els resultats mostren que les jurisdiccions més petites presenten un millor rendiment en la provisió de béns públics. En particular, els autors troben millores significatives en l'accés a infraestructures bàsiques com aigua potable, carreteres i serveis comunitaris.

Aquests efectes s'expliquen, en part, per una major capacitat dels ciutadans per controlar els seus representants i exigir resultats: la proximitat entre votants i autoritats facilita la rendició de comptes i redueix els problemes d'informació. A més, els governs locals més petits responen millor a les necessitats específiques de la població, fet que suggereix una major eficiència en l'assignació de recursos públics.

Més participació ciutadana i menys concentració de poder

Una altra de les troballes clau de l'estudi és l'augment de la participació política en les administracions més petites. En aquestes, les taxes d'assistència a reunions locals i d'implicació en processos comunitaris són més elevades, i això reforça els mecanismes de control democràtic.

Aquest increment en la participació no tan sols millora la qualitat de les decisions públiques, sinó que també enforteix la legitimitat de les institucions locals. A diferència del que es podria esperar, no és cert que les unitats més petites estiguin més exposades a la captura de poder per part de les elits locals, una preocupació habitual en la literatura.

Costos i beneficis: compensacions entre proximitat institucional i economies d'escala

Encara que els autors identifiquen principalment els beneficis de reduir la mida de les jurisdiccions, també plantegen l'existència de possibles costos.

Les unitats de govern més grans poden aprofitar les economies d'escala que es generen en la provisió de certs serveis, cosa que, en alguns casos, ajuda a reduir els costos administratius. Tanmateix, en el context analitzat, els beneficis associats a una major rendició de comptes i participació semblen superar aquests costos. Això suggereix que, especialment en entorns on la governança local és feble, la proximitat entre la ciutadania i les autoritats pot ser un factor determinant per millorar el rendiment institucional.

Implicacions per a Espanya i la governança local

Aquest treball ofereix diverses lliçons rellevants per al debat sobre l'organització territorial a Espanya. En les últimes dècades, s'ha debatut la conveniència de fusionar municipis petits per millorar l'eficiència de l'Administració. No obstant això, els resultats d'aquest estudi suggereixen que reduir la mida de les unitats administratives pot resultar beneficiós en termes de governança i qualitat dels serveis públics.

A Espanya, on hi ha més de 8.000 municipis amb una gran heterogeneïtat en mida i capacitats, tot això convida a replantejar l'equilibri entre eficiència i proximitat institucional. En particular, a les zones rurals o a les zones amb menys densitat de població, mantenir unitats administratives més petites podria afavorir una major participació ciutadana i una millor adaptació de les polítiques.

Així mateix, l'estudi assenyala la importància d'enfortir els mecanismes de rendició de comptes a escala local. Més enllà de la mida de les jurisdiccions, factors com la transparència, l'accés

a la informació i la implicació de la ciutadania són clau per millorar el funcionament de les institucions.

Per acabar, aquest article posa de manifest el valor d'utilitzar dissenys quasi experimentals per avaluar polítiques públiques. A Espanya, per avançar cap a una administració més eficaç i basada en l'evidència, és fonamental que els governs locals i regionals incorporin eines rigoroses d'avaluació en el disseny de les polítiques públiques.

EL «MOSAIC» DE LA CURA: REPTES ESTRUCTURALS DE L'ENVELLIMENT A LA LLAR

- **Publicació:** «Ageing at Home: Long-term Care and The Challenges of Deinstitutionalisation in Spain», *Dialectical Anthropology*, 1-23. Disponible a: <https://doi.org/10.1007/s10624-025-09786-8>
- **Autores:** Maria Offenhenden i Montserrat Soronellas-Masdeu, professores del Departament d'Antropologia, Filosofia i Treball Social a la Universitat Rovira i Virgili, i Dolors Comas d'Argemir, catedràtica emèrita d'Antropologia Social i Cultural a la mateixa universitat.
- **Síntesi:** Carmen Perpiñán Haro, consultora i investigadora especialitzada en polítiques socials, ocupació i família.

SÍNTESI DE LA IDEA

Aquest article analitza la proposta de desinstitucionalització de les cures de llarga durada a Espanya i adverteix que, sense prou recursos, l'envel·liment a la llar pot fer augmentar la pressió sobre les famílies i reforçar les desigualtats. A partir de casos reals, mostra com la cura se sosté mitjançant un «mosaic» de suports familiars, públics i privats, i identifica tres tensions clau del model actual: la sobrecàrrega familiar, la precarietat laboral en el sector de les cures i les limitacions del sistema públic. Conclou que el model només serà viable amb més inversió, una millor coordinació de serveis i una responsabilitat col·lectiva.

En els darrers anys, el debat sobre les cures de llarga durada ha adquirit una importància creixent a Espanya, impulsat per l'envel·liment demogràfic i per la necessitat de repensar el model de residència tradicional. En aquest context, l'Estratègia Estatal 2024-2030¹ proposa prioritzar l'envel·liment a la llar i a la comunitat, i reservar l'atenció residencial per a situacions de major dependència. Aquest article analitza críticament aquesta orientació i examina les condicions reals que permeten (o dificulten) la seva implementació efectiva.

Ara bé, l'estudi adverteix que aquest canvi de model exigeix transformacions organitzatives profundes, tant en la xarxa de serveis públics com en l'estructura econòmica de les cures, a més d'un reforç pressupostari sostingut. Sense aquests ajustos, la desinstitucionalització pot incrementar la pressió sobre les famílies i els serveis locals, així com accentuar les desigualtats estructurals que travessen el sistema. Per fonamentar aquesta tesi, l'article planteja una pregunta central: amb quins recursos i sobre quines estructures reals se sosté actualment el model?

Un dels conceptes clau (i d'especial interès per al disseny i l'avaluació de polítiques públiques) és el de «mosaic de recursos de cura». Les autores proposen aquesta categoria analítica per descriure com les famílies combinen diferents suports per poder sostenir la cura de persones grans a la llar: treball familiar (principalment femení), treball domèstic remunerat, serveis públics d'ajuda a domicili, centres de dia, prestacions econòmiques, teleassistència i suport comunitari. La seva configuració depèn de factors com el nivell de renda de la llar, la disponibilitat i proximitat familiar, el context territorial (urbà o rural), el grau de dependència reconegut i, especialment, la disponibilitat, l'accessibilitat i la coordinació dels serveis socials i sanitaris. Des d'aquesta perspectiva, l'envel·liment a casa no constitueix una realitat homogènia, sinó una situació diversa en cada cas, canviant

¹ Estratègia Estatal per a un nou model de cures a la comunitat: Un procés de desinstitucionalització (2024-2030).

en el temps i determinada per la interacció entre recursos familiars, la situació de dependència, les capacitats institucionals i les condicions estructurals.

Per definir-ho, les autores es basen en l'anàlisi de tres casos reals de famílies a Catalunya. Les llars seleccionades reflecteixen situacions diferenciades en termes econòmics i territorials, així com diferents combinacions de suports. En tots els casos, hi intervenen múltiples agents (família, serveis d'ajuda a domicili, recursos comunitaris i dispositius públics, com ara centres de dia), cosa que permet identificar tres principals focus de tensió:

- **La sobrecàrrega familiar.** Tot i que el discurs normatiu posa l'accent en l'autonomia i la permanència a la llar, a la pràctica, la cura recau majoritàriament en les dones de l'entorn familiar (filles, nores, cònjuge). A més, a mesura que la dependència s'intensifica, el temps, l'energia i l'organització que exigeix la cura augmenten de manera considerable. Les famílies han de coordinar serveis, gestionar tràmits administratius, assumir costos i reorganitzar les seves pròpies trajectòries laborals i personals. Quan els suports públics són insuficients o arriben tard, la pressió es concentra en l'àmbit domèstic, fet que genera més desgast emocional, conflictes i aïllament. En funció del temps disponible, de la capacitat econòmica i de l'accés a recursos públics o comunitaris, les llars opten per delegar parcialment la cura, i articulen una combinació diversa: cuidadores remunerades, prestacions públiques i ajuda de la família o de l'entorn. No obstant això, la possibilitat de configurar aquest entramat de recursos està fortament condicionada per la situació econòmica i el capital de cada cas.

- **El treball de cures remunerat.** A Espanya, com en altres països mediterranis, la contractació directa de treballadores de la llar ha estat una via habitual per compensar la manca de serveis públics. Es tracta d'un sector altament feminitzat, amb una forta presència de dones migrants i marcat per la precarietat, la parcialitat i la informalitat. Aquesta dinàmica reproduceix desigualtats de gènere, classe i origen, i evidencia que l'expansió del mercat privat de cures no constitueix una solució estructural, sinó una resposta fragmentada, condicionada per la capacitat econòmica de cada llar.

- **Les limitacions del sistema públic en la provisió i coordinació de serveis.** El problema rau en l'escàs finançament, en la incapacitat del sistema per respondre en temps i forma a les necessitats de cura i en la persistent manca d'articulació efectiva entre els sectors social i sanitari. Tot i que la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència va suposar un avenç, el finançament insuficient, les llistes d'espera prolongades i la burocratització en dificulten el desenvolupament. Les prestacions econòmiques, sol·licitades freqüentment, resulten limitades, i, en molts casos, complementen més que no pas substitueixen l'esforç familiar. Per la seva banda, els serveis socials locals operen sota una pressió que en limita el marge d'actuació. L'estudi evidencia una coordinació insuficient entre el sistema sanitari i els serveis socials, cosa que provoca encavalcaments, una medicalització de situacions que es podrien abordar des de l'àmbit social i dificultats per oferir respostes integrals.

És important destacar que l'article no qüestiona l'envelliment a la llar com a objectiu polític, sinó que subratlla les condicions que cal canviar per fer-lo viable, accessible i just. Les autores mostren que, sense inversió, suport efectiu a les famílies cuidadores, millora de les condicions laborals en el sector i una coordinació real entre serveis socials i sanitaris, la desinstitucionalització pot derivar en una privatització de la cura. Lluny d'ampliar drets, aquest procés podria intensificar les desigualtats i aprofundir la fragmentació del sistema d'atenció.

DEL BO A L'ALIANÇA: QUINZE ANYS D'EVOLUCIÓ DE LA COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA SOCIAL AL REGNE UNIT

- **Publicació:** «The Evolution of Social Outcomes Partnerships in the UK: Distilling Fifteen Years of Experience from Peterborough to Kirklees», del Government Outcomes Lab (centre que pertany a la Blavatnik School of Government, de la Universitat d'Oxford), setembre del 2024. Disponible a: https://golab.bsg.ox.ac.uk/documents/The_Evolution_of_Social_Outcomes_Partnerships_in_the_UK.pdf
- **Autors:** **Andreea Anastasiu**, directora executiva del Government Outcomes Lab, i **Eleanor Carter** i **Mara Airoidi**, codirectores acadèmiques de la mateixa institució.
- **Síntesi:** **Miquel de Paladella**, conseller delegat d'UpSocial.

SÍNTESI DE LA IDEA

Aquest informe sistematitza l'evidència acumulada durant quinze anys d'implementació de models de pagament al Regne Unit, i documenta la transició des dels Bons d'Impacte Social, vistos inicialment com a instruments de finançament de serveis socials, cap a les Aliances de Resultats Socials. Així mateix, desmitifica l'obsessió per l'estalvi de costos i refuta la idea que aquests contractes impliquin una retirada del sector públic. Al contrari, conclou que són eines de «contractació relacional» que, ben dissenyades, permeten a les administracions públiques personalitzar serveis complexos, invertir en prevenció, integrar dades i impulsar la innovació, sempre que s'inverteixi en capacitats tècniques.

El 2010, el projecte pilot a la presó de Peterborough va inaugurar l'era dels Contractes per Impacte Social (CIS). Quinze anys i gairebé un centenar de projectes després, el Government Outcomes Lab de la Universitat d'Oxford presenta aquest informe per avaluar la maduresa del model. En un moment en què es llancen els primers CIS a Espanya, l'experiència britànica resulta crucial.

La conclusió principal és un gir ontològic i terminològic: el Govern britànic ha adoptat formalment el concepte «Aliances de Resultats Socials» (*Social Outcomes Partnerships*), i reconeix que l'èxit no rau en la innovació financera, sinó en la qualitat de la col·laboració intersectorial.

El que creïem saber dels CIS... i ens equivocàvem

L'informe corregeix certes expectatives que han acompanyat els CIS. Quatre d'aquests mites són especialment rellevants per al gestor públic espanyol:

1. **El mite de l'estalvi.** La motivació principal per utilitzar els CIS és generar estalvis per al Govern. Tanmateix, l'evidència mostra que, si bé l'eficiència és un component, els motius més sòlids són la col·laboració intersectorial, la prevenció i la innovació. El valor públic generat supera, sovint, el retorn fiscal directe.
2. **El mite del cribatge interessat.** Una crítica recurrent és el risc que els proveïdors facin una selecció estratègica dels usuaris amb millor pronòstic per assegurar el pagament. L'experiència demostra que aquest risc no és sistèmic ni inevitable: es mitiga mitjançant un disseny contrac-

tual rigorós que inclogui criteris d'elegibilitat independents i preus ajustats a la complexitat del resultat.

3. El mite del desinterès públic. Es tem que, en externalitzar el risc, el govern renunciï a la seva responsabilitat. Al contrari, l'informe il·lustra que les aliances més reeixides requereixen un govern més actiu i autoexigent. Com a pagador final, l'Administració s'ha d'implicar en la implementació per convertir-la en política pública.

4. El mite dels costos de transacció prohibitius. Si bé el disseny comporta complexitat, aquests no sempre resulten més onerosos que la contractació tradicional. L'informe cita exemples, com els programes de «sensellarisme», que es van posar en marxa més ràpidament i amb menys costos de transacció que els seus equivalents tradicionals, basats a contractar per activitat. La creació de plantilles per part del Govern central i el llançament de fons de copagament per resultats han estat determinants per reduir la càrrega administrativa i facilitar-ne l'adopció a escala.

Lliçons apreses: per a què serveixen realment els CIS?

Un cop esvaïts els mites, l'informe identifica tres àrees en què aquestes aliances han demostrat un valor diferencial tangible:

- **Invertir en prevenció.** El valor més gran rau en la seva capacitat per incentivar la prevenció real i actuar abans que les situacions es cronifiquin, i així evitar el patiment dels ciutadans. Els pressupostos anuals sovint dificulten la inversió. En utilitzar capital privat, aquestes aliances permeten mantenir la lògica d'invertir per estalviar a través de múltiples cicles pressupostaris, finançant intervencions preventives que l'Administració no podria assumir per si mateixa. Encara millor, aquest mecanisme permet a l'Administració operar amb una doble execució pressupostària: pot mantenir els serveis de crisi alhora que s'utilitza capital privat per finançar la prevenció fins que els resultats es materialitzin.

- **Superar la fragmentació.** Els serveis tradicionals solen operar en compartiments estancs, en què diferents departaments atenen necessitats interconnectades de manera aïllada. El cas de l'Ajuntament de Kirklees mostra com una aliança de resultats va permetre coordinar nou proveïdors diferents sota un mateix objectiu, i oferir un suport integrat a persones amb necessitats complexes.

- **Cultura de l'evidència.** Potser el llegat més durador és la infraestructura d'aprenentatge. L'obligació de mesurar resultats per activar pagaments imposa una disciplina de dades inèdita en el sector públic i en el sector social. L'informe destaca que la transparència de dades no es produeix per inèrcia; requereix intencionalitat i recursos, però genera un aprenentatge col·lectiu que millora el servei molt més enllà de la vida del contracte.

Conclusió: capacitats i defensa del que és públic

A Espanya, el camí cap a aquesta nova manera de gestionar el que és públic no parteix de zero. El contracte d'impacte social impulsat per la Diputació de Màlaga ha obert una via pionera, i ha demostrat que és possible innovar fins i tot dins del nostre marc administratiu. Tanmateix, un cas d'èxit no implica un sistema. Màlaga ha fet el primer pas, però ara cal que d'altres segueixin el camí polint el model i aprenent tant dels encerts com de les friccions inevitables.

El context econòmic ens hi empeny. L'etapa de la inversió social postpandèmia està arribant a la seva fi, i això ens obliga a ser rigorosos. No es tracta de crear una agenda de CIS per moda, sinó de construir la capacitat per invertir millor en els nostres serveis socials. L'objectiu és fer-los més preventius, més integrats i més ajustats a les necessitats reals dels usuaris.

Per fer aquest salt de maduresa, l'informe del Regne Unit ens ofereix un full de ruta clar amb tres aprenentatges:

1) Cal invertir en capital humà públic. És imprescindible disposar d'equips tècnics capaços de gestionar dades i contractes relacionals.

2) Per reduir els costos de transacció, cal un cert lideratge del Govern central o autonòmic. L'èxit britànic es va basar en la creació de plantilles de contractes i fons de pagament per resultats que van estandarditzar el mercat, cosa que va permetre a les administracions públiques replicar models provats en comptes de reinventar la roda jurídica cada vegada.

3) Cal aprofitar el coneixement sobre l'impacte de l'acció preventiva per utilitzar el capital privat i sostenir-la a llarg termini.

TRANSFORMACIÓ URBANA I COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA A CIUTAT VELLA (BARCELONA): UNA ANÀLISI DELS SEUS CLAROBSCURS

- **Publicació:** «Colaboración empresarial público-privada en la transformación urbana de grandes ciudades europeas. El distrito de Ciutat Vella en Barcelona (1988-2002)», comunicació del IV Congrés d'Economia i Empresa de Catalunya, 2025. Disponible a: https://www.scipedia.com/public/Algarrada_Vera_2024b
- **Autor:** Pablo Algarrada Vera, investigador predoctoral a la Universitat de Barcelona.
- **Síntesi:** Ester Oliveras Sobrevias, professora agregada d'Economia Financera a la Universitat Pompeu Fabra.

SÍNTESI DE LA IDEA

Aquesta comunicació exposa com la col·laboració publicoprivada va permetre agilitar la rehabilitació d'habitatges i la creació d'equipaments en un barri degradat, gràcies a la superació de les rigideses de la gestió pública tradicional, així com les dificultats i els errors en la governança i l'execució. La investigació contribueix al debat sobre la importància d'aliances estratègiques per afrontar reptes metropolitans de llarg recorregut, de vital importància ara, en el context actual de crisi de l'habitatge.

A finals dels anys vuitanta, Barcelona es definia per la transició d'una ciutat industrial en crisi cap a una urbs moderna en plena consolidació democràtica, procés impulsat per la preparació per als Jocs Olímpics de 1992. Aquesta transformació es produïa en un marc de recessió econòmica, amb altes taxes de desocupació, restriccions pressupostàries i el deute heretat del règim franquista, factors que limitaven la capacitat d'actuació de l'Administració pública. En concret, el districte de Ciutat Vella presentava un important deteriorament físic i social: incapaç de retenir la població, amb un envelliment tant dels seus habitants com del parc d'habitatges i amb un 70 % d'edificis anteriors al 1900, el districte corria el risc de convertir-se en el principal suburbi marginal de la ciutat.

La creació de l'empresa Promoció de Ciutat Vella SA (PROCIVESA) el 1988 va ser la resposta a la complexa situació econòmica del consistori i al seu límit d'inversió anual, que impedié executar les obres. Es va optar per la col·laboració publicoprivada per superar la rigidesa burocràtica, i es va utilitzar un esquema mercantil que permetés operar al mercat immobiliari i obtenir rendibilitats per continuar finançant la transformació. La companyia va néixer amb una durada limitada de catorze anys, per garantir estabilitat fora dels cicles electorals, i amb tres objectius principals:

1. Cooperació i corresponsabilitat: actuar com a nexa entre l'Ajuntament i la iniciativa privada per impulsar la remodelació del districte, compartint riscos i beneficis.
2. Eficàcia en la gestió: permetre que el consistori delegués l'execució del procés revitalitzador en un òrgan tècnic capaç de superar els «colls d'ampolla» administratius previs.
3. Instrument financer: concentrar en una única actuació intensiva una inversió prevista que, altrament, hauria tardat més de quinze anys a executar-se.

A la taula següent es poden consultar les principals etapes per les quals va passar l'empresa des de la seva creació fins a la dissolució.

Fundació i inicis	1988	Es constitueix formalment PROCIVESA com a empresa mixta amb una durada estatutària de catorze anys. El capital inicial és de 1.500 milions de pessetes.
	1989	Inici de l'activitat. Primera ampliació de capital (més de 950 milions de pessetes) amb l'entrada de la Diputació de Barcelona i Telefónica.
	1991	Primeres eleccions municipals amb la companyia activa, cosa que provoca la primera gran reestructuració interna del Consell d'Administració.
Consolidació i impuls europeu	1993	L'impuls dels Jocs Olímpics actua com a catalitzador de la transformació, tot i que aviat cal afrontar dificultats de liquiditat a causa de la crisi postolímpica.
	1995	La companyia rep un impuls definitiu gràcies als fons europeus (Programes URBAN, LIFE i Fons de Cohesió), que aporten uns 6.000 milions de pessetes.
	1996	Fracassa l'intent d'incorporar la Generalitat (a través de l'INCASÒL) a l'accionariat, a causa de normatives que n'impedien la participació si no ostentava la majoria de control.
Tensions i conflicte social	1997	Un informe de la Sindicatura de Comptes sobre procediments comptables genera una forta batalla política als mitjans. Els socis privats intervenen per separar la gestió empresarial de la disputa política. Pasqual Maragall i Joan Clos abandonen els seus càrrecs institucionals a PROCIVESA com a conseqüència de la tensió.
	1998	Es constitueix FOCIVESA per treballar en paral·lel amb PROCIVESA i garantir la continuïtat del projecte. Es llança una campanya per promocionar la «gentrificació positiva» i desestigmatitzar el districte.
	Finals dels 90	Augmenta la conflictivitat amb els moviments veïnals per les expropiacions i el fenomen okupa.
Dissolució i llegat	2002	Al maig se celebra la Junta General d'Accionistes. PROCIVESA es dissol oficialment una vegada complert el termini de catorze anys, amb un balanç d'inversió conjunta d'uns 450.000 milions de pessetes al districte.
	2002-2012	FOCIVESA assumeix el relleu, i se centra més en la gestió i coordinació de projectes.
	2012	A causa de la crisi econòmica i els pactes polítics, FOCIVESA es transforma en pública (FOCISA) i finalment s'annexiona a la societat BIMSA, fet que posa fi al model d'empresa mixta iniciat el 1988.

A tall de resum, l'autor detalla diversos aspectes positius de PROCIVESA, i la presenta com una organització creativa i innovadora per resoldre problemes urbans en contextos d'alta complexitat. En concret, en destaca el caràcter pioner: una companyia mixta al sud d'Europa dedicada a la transformació socioeconòmica i física d'àrees urbanes deteriorades greument, l'esquema mercantil de les quals va permetre superar els colls d'ampolla administratius i la rigidesa de la burocràcia pública. Això va suposar una gestió més professionalitzada i corporativa gràcies a la incorporació del *know-how* i la tecnologia del sector privat, especialment en els àmbits financer i de la construcció. També destaca la capacitat financera i inversora, ja que va actuar com un instrument econòmic que va permetre concentrar en una única actuació intensiva que, altrament, hauria tardat molt de temps a executar-se. El seu format mixt permetia superar el límit d'inversió anual de l'Ajuntament (fixat en 1.000 milions de pessetes) i va facilitar l'atracció de fons europeus, que van aportar uns 6.000 milions de pessetes. A més, la seva durada estatutària, limitada a catorze anys, va proporcionar un marc d'actuació estable fora de la inestabilitat dels cicles electorals. L'autor subratlla que, en els seus inicis, la companyia es va beneficiar d'una unanimitat política poc comuna, la qual cosa va crear un clima de confiança essencial per als socis privats. El model va fomentar la corresponsabilitat i l'alineació d'interessos entre l'Estat i el mercat, fet que va permetre que la iniciativa privada s'impliqués en projectes de magnitud social compartint riscos i beneficis.

Tanmateix, la trajectòria de PROCIVESA també posa en relleu aspectes negatius. Des del punt de vista operatiu, es va produir un desequilibri fort entre l'impacte de les obres i les solucions aportades. Més de 2.000 famílies es van veure afectades per real·lotjaments forçosos, i el nombre d'habitatges acabats no va arribar a les 700 unitats, una quantitat clarament insuficient. Tot i que la transformació física va ser evident, les actuacions no van permetre pal·liar del tot la degradació socioeconòmica, el principal objectiu estatutari de la societat. El procés va patir problemes constants en la construcció i el real·lotjament, i això va comportar un retard en la velocitat de les actuacions. Els elevats costos de les obres van ser infravalorats a la fase de disseny, cosa que va obligar a buscar mecanismes de finançament alternatius constantment.

A nivell de governança i transparència, la companyia va mantenir un conflicte obert amb les associacions veïnals, amb acusacions creuades de corrupció, *mobbing* immobiliari i amenaces. La ruptura dels canals de comunicació amb els residents va afectar greument la imatge de PROCIVESA. Això es va agreujar per un informe de la Sindicatura de Comptes del 1997, el qual assenyalava la necessitat de millorar la transparència en els procediments comptables. Les fonts subratllen que al projecte li va faltar una supervisió i una auditoria externa més rigorosa.

Pel que fa a l'impacte final, encara que la zona va millorar, també es va produir una gentrificació que va expulsar la població amb menys recursos, incapaç d'afrontar l'augment dels preus. La internacionalització de Barcelona va atraure grups d'interès financers i constructors que van incrementar l'especulació immobiliària i van dinamitar la cohesió social original del districte. La transició cap a FOCIVESA i la posterior inacció pública van suposar una pèrdua de control sobre el territori, i això va fer que l'activitat turística massiva desplaçés altres sectors.

En l'actual context de crisi de l'habitatge, quan s'exploren alternatives innovadores per mitigar-ne els efectes, l'anàlisi crítica dels encerts i els errors d'una iniciativa prèvia pot contribuir de manera significativa a millorar l'efectivitat de les polítiques futures.

COM APLICA LA COL·LABORACIÓ PUBLICOPRIVADA A LES SMART CITIES, LA XINA?

- **Publicació:** «Governance Mechanism of Public-Private Partnerships for Promoting Smart City Performance: A Multi-case Study in China», *Cities*, vol. 153, octubre del 2024. Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2024.105295>
- **Autors:** **Jingrui Ju** i **Luning Liu**, de la Universitat de Ciència i Tecnologia de Huazhong, a Wuhan, Xina, i **Yiqian Feng**, de la School of Management, del Harbin Institute of Technology, a Harbin, Xina.
- **Síntesi:** **María Antonieta Fernández**, advocada i professora associada de Dret Administratiu a la Universitat Pompeu Fabra.

SÍNTESI DE LA IDEA

Com a resposta als grans reptes associats als nivells actuals d'urbanització sense precedents (canvi climàtic, crisi energètica i desigualtats socials), aquest article tracta sobre la urgència del desenvolupament de les smart cities (ciutats intel·ligents) mitjançant models de col·laboració publicoprivada (CPP). La Xina, que el 2017 ja disposava de més de 600 models pilot, pretén liderar la resposta a aquest repte, que a la majoria de ciutats del món es troba en fases menys desenvolupades.

En un context global, aquest article pretén oferir un marc teòric i pràctic als responsables d'implementar i avaluar les ciutats intel·ligents. Amb aquesta finalitat, recull un estudi empíric sobre el grau d'efectivitat o funcionalitat de diverses ciutats d'aquest tipus a la Xina, cosa que resulta especialment útil, tenint en compte els grans reptes tecnològics i financers (enormes inversions) associats al complex i prolongat procés d'implementació de les ciutats intel·ligents.

Cal advertir que, des del començament, l'article descarta una comprensió estrictament tecnocèntrica de les ciutats intel·ligents¹ i n'adopta una de més àmplia; aquella que integra, a les ciutats, la tecnologia com a facilitadora de la qualitat de vida dels ciutadans: millora del subministrament d'aigua, eliminació de residus, desenvolupament econòmic sostenible, negocis innovadors, etc. És important assenyalar també que els models de CPP apareixen caracteritzats de manera molt àmplia. Per tant, en la seva anàlisi s'inclou qualsevol aliança estable entre entitats governamentals i privades que persegueixi la provisió de tota mena de productes i serveis (vinculats a l'habitatge, a infraestructures, a la salut, a la mobilitat, a la seguretat, entre d'altres). Els riscos, els costos i els recursos associats també es distribueixen entre les parts mitjançant diferents fórmules. En tot cas, l'article avisa que aquestes aliances solen adoptar diverses tipologies de contractes a llarg termini, a través dels quals el sector públic «externalitza» algunes tasques, les relacionades amb el disseny, construcció, operació, finançament i/o manteniment. I, per altra banda, observa que, moltes vegades, aquestes aliances impliquen també la creació de formes organitzatives híbrides, així com la introducció d'intermediaris per resoldre conflictes i millorar la comunicació entre les parts, entre altres mecanismes organitzatius.

¹ Aquesta va ser la comprensió, encunyada per IBM i per la literatura inicial, sobre ciutats intel·ligents, la qual les caracteritza exclusivament com a ciutats on les dades del món real es capturen en temps real i de manera contínua mitjançant diversos dispositius tecnològics (senyors, càmeres, etc.) que reintegren des de subsistemes aïllats en un sistema centralitzat i que s'analitzen per permetre la presa de decisions.

A partir d'aquí, l'article afronta les dues preguntes plantejades als estudis empírics de les ciutats xineses analitzades:

1. Quins són els criteris o paràmetres per avaluar el grau d'efectivitat o la funcionalitat de les ciutats intel·ligents?
2. Quins són els mecanismes concrets, vinculats a la governança de la CPP, que contribueixen a millorar el grau d'efectivitat d'aquestes ciutats?

A partir de les respostes obtingudes (procedents de funcionaris dels governs municipals implicats, dels contractistes principals i de socis privats), s'extreuen una sèrie de conclusions que es formulen com a orientacions pràctiques a seguir i que exposem de manera resumida a continuació.

Primera orientació. Des de les etapes inicials de disseny i desenvolupament d'una ciutat intel·ligent, cal tenir en compte dos paràmetres que són fonamentals per a la seva avaluació: 1) el grau d'integració de les dades (és especialment rellevant el *cross-sharing* de dades entre sectors diferents, com ara salut-contaminació, seguretat-educació, entre d'altres), i 2) l'efectivitat dels serveis resultants i posats a disposició de la ciutadania.

Segona orientació. El factor clau per garantir el bon rendiment de les ciutats intel·ligents es troba en la governança dels CPP. En aquest sentit, l'anàlisi empírica i l'estudi de la literatura mostren la rellevància de la governança per combatre els principals riscos en el disseny i la implementació de les ciutats intel·ligents, que són: 1) els riscos vinculats a la transacció entre els sectors públic i privat (causa de diversos casos fallits de ciutats intel·ligents, els costos dels quals van ser assumits pel sector públic); 2) l'asimetria d'informació entre els agents implicats, i 3) la incertesa, tenint en compte la dificultat de descriure l'estat actual i de preveure els resultats futurs en els contractes que articulen les relacions entre les parts.

Tercera orientació: En el disseny de la governança d'una CPP s'identifiquen quatre aspectes o factors clau: 1) la planificació estratègica per part del govern local; 2) la construcció d'una infraestructura (física) amb predomini del govern local; 3) l'ús d'una plataforma organitzativa híbrida, on les entitats públiques són el contractista general, i 4) l'àmplia participació de socis privats. La rellevància d'aquests quatre factors rau en les externalitats positives que generen a les ciutats on s'implementen. D'una banda, els factors indicats als punts 1 i 3 contribueixen a afavorir una bona integració de les dades. De l'altra, els factors assenyalats als punts 2 i 4 fan possible, en especial, la generació de serveis de qualitat adreçats a la ciutadania.

Sens dubte, cal concloure que aquest treball és especialment útil en les seves orientacions pràctiques. Tot i que la mostra només analitza ciutats xineses, les seves conclusions tenen pretensions de validesa global, si bé no es fa cap advertiment sobre l'eventual necessitat de realitzar les adaptacions pertinents. En aquest sentit, en el cas de les ciutats de la UE, cal destacar les exigències derivades de la legislació europea sobre protecció de dades personals. És evident que l'efectivitat d'una ciutat intel·ligent no rau en les dades de què disposa, sinó en allò que se'n fa (és a dir, el tractament). Per tant, dins de la UE, cal tenir molt present la salvaguarda de la privacitat dels seus ciutadans, especialment, per exemple, en els casos de *cross-sharing* de dades personals en relació amb aquells serveis vinculats a la seguretat.

LA PROVISIÓ D'HABITATGE SOCIAL A ESPANYA I ELS REPTES DE LA CPP

- **Publicació:** «When Land Is Not Enough: Drawing in Private Investment to Increase Social Rental Housing in Spain», *Cities. The international Journal of Urban Policy and Planning*, vol. 159, 2025. Disponible a: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2025.105720>
- **Autors:** **Alejandro Fernández**, investigador postdoctoral a la Universitat de Granada, i **Marieta Haffner** i **Marja Elsinga**, professores a la Delft University of Technology, Països Baixos.
- **Síntesi:** **Daniel Santiago Marcos**, professor lector de Dret Financer i Tributari a la Universitat de Girona.

SÍNTESI DE LA IDEA

Aquest article examina com afecten les dinàmiques institucionals i les restriccions financeres al desenvolupament de l'habitatge social a Espanya, a través de la col·laboració publicoprivada. Com a principals obstacles, s'identifiquen els alts costos financers, la protecció inadequada dels arrendataris i les polítiques fiscals mal alineades. Per superar aquests reptes, se suggereix la necessitat de més garanties, subsidis i incentius fiscals.

L'article exposa una anàlisi detallada sobre els debats i l'evolució de la provisió d'habitatge social a Europa i, específicament, a Espanya, a través de la col·laboració publicoprivada, un model que suscita un interès creixent. Se centra en l'impacte de la inversió privada en la provisió de l'habitatge social i els reptes estructurals i financers a què s'enfronten els països europeus per garantir un subministrament adequat i accessible d'habitatge per a famílies amb ingressos baixos.

Durant molts anys, el Regne Unit i els Països Baixos han adoptat enfocaments en què el sector privat ha tingut un paper predominant en el desenvolupament de l'habitatge social. Després de la dècada de 1990, es va començar a reduir la intervenció directa dels governs, i es van adoptar mecanismes de mercat per sustentar i desenvolupar les reserves d'habitatges socials. En comptes que l'Estat sigui el principal responsable de finançar i construir aquests habitatges, s'ha recorregut a empreses amb ànim de lucre que gestionen els recursos i les infraestructures.

Aquest model ha propiciat un increment significatiu de la proporció d'habitatge social gestionat per entitats privades, i en aquests dos països s'han assolit xifres del 62 % (Regne Unit) i el 79 % (Països Baixos), segons l'OCDE. La tendència ha anat acompanyada d'incentius fiscals i subvencions estatals, cosa que ha facilitat la viabilitat financera dels agents privats. Tanmateix, el model ha estat criticat per donar prioritat als beneficis financers en detriment dels objectius socials.

Un problema és que la dependència de la inversió privada i dels mecanismes de mercat pot conduir a relegar les prioritats socials als interessos financers. Les administracions públiques es basen en la col·laboració entre el sector públic i privat, però la dinàmica d'aquesta col·laboració pot ser desequilibrada, especialment quan es prioritzen els guanys a curt termini. En aquest context, és important comprendre els instruments polítics que influeixen en la viabilitat dels projectes d'habitatge social en els àmbits de les polítiques fiscals, socials i urbanístiques.

Així, es destaca que a Europa han emergit una sèrie d'instruments regulatoris que topen directament amb la viabilitat financera de l'habitatge de lloguer assequible. Aquests instruments es divideixen en polítiques fiscals, socials i urbanístiques, i el seu impacte varia segons el context i les

prioritats de cada país. Al Regne Unit, per exemple, s'ha parlat d'un model policèntric de regulació en què les corporacions d'habitatge social han de complir un conjunt de normes i requisits financers, i això afegeix complexitat a la gestió dels projectes. A més, la regulació de les finances sostenibles ha afectat els proveïdors d'habitatge social a Europa, ja que les organitzacions que depenen de la inversió privada s'han d'adaptar a les normes de sostenibilitat i finançament verd, cosa que ha tingut un impacte variable sobre la disponibilitat de recursos per finançar nous projectes.

A Espanya, aquesta discussió s'amplia amb l'anàlisi d'un projecte d'arrendament de terrenys publicoprivats desenvolupat per l'Institut Català del Sòl (INCASÒL). L'article planteja que les dinàmiques institucionals i les limitacions financeres afecten la provisió d'habitatge social de lloguer a Espanya. En particular, es focalitza en com les dinàmiques públiques i privades interactuen per complir els objectius d'habitatge social en un context on els recursos són limitats i la pressió sobre l'accés a l'habitatge és cada vegada més gran.

L'anàlisi es basa en una metodologia mixta: inclou entrevistes amb funcionaris públics, agents privats i financers, complementada amb una anàlisi quantitativa per avaluar la viabilitat dels projectes. Els resultats mostren que, malgrat els esforços de l'INCASÒL per posar en marxa projectes d'habitatge social, la manca d'un model adequat de finançament continua sent una barrera significativa.

Un altre dels principals problemes identificats és l'alt cost d'endeutament que afronten les col·laboracions publicoprivades per finançar l'habitatge social, un repte que es veu agreujat per les restriccions fiscals que limiten les exempcions fiscals disponibles per a aquests projectes. A més, l'article assenyala que els tipus d'interès alts i les dificultats d'accés al finançament afecten especialment els operadors sense ànim de lucre, que depenen, en gran manera, de subvencions públiques per dur a terme projectes d'habitatge assequible. Això genera una desigualtat en l'accés dels recursos, cosa que afavoreix els operadors amb finalitats de lucre, que poden obtenir finançament més fàcilment.

Pel que fa a la viabilitat d'aquests projectes, l'article també esmenta la morositat o els impagaments com a factors que afecten la percepció de risc dels prestadors, fet que pot derivar en taxes d'interès més altes i en un cost més elevat del finançament. Ara bé, malgrat aquests obstacles, es destaca que els projectes d'arrendament de terrenys també tenen l'avantatge que els actius tornen a la gestió pública, i això garanteix que els terrenys destinats a habitatge social no siguin venuts i continuïn servint per a finalitats socials.

Per acabar, l'article assenyala que la col·laboració publicoprivada enfocada en l'arrendament de terrenys és una solució per a la provisió d'habitatge social a Espanya, però adverteix sobre la necessitat de reformes fiscals i financeres que en millorin la viabilitat. A més, subratlla la importància d'establir un sistema de suport social robust que garanteixi que els llogaters amb ingressos baixos tinguin accés a habitatge assequible, la qual cosa requereix una major intervenció estatal en el procés.

CONSTRUINT FUTUR

En aquesta pàgina oferim una selecció dels treballs sorgits de les diferents convocatòries competitives de l'Observatori Social de la Fundació «la Caixa» que poden ser d'especial interès

FACTORS DE RISC DELS PROCESSOS MIGRATORIS I INCIDÈNCIA EN EL MALESTAR PSICOLÒGIC DELS MENORS MIGRANTS SENSE REFERENT ADULT

Paula Cristóbal-Narváez, Marta Franch-Roca, Rachid el Hafi, Iago Giné, Lola Aparicio, Marcos Febas, Helena Sainz, Yolanda Osorio i Josep Maria Haro, de l'Hospital Sant Joan de Déu.

Els menors migrants sense referent adult que viatgen sols i viuen lluny de les seves famílies són particularment vulnerables als problemes de salut mental i a l'exclusió social. Aquest estudi té com a objectiu descriure el perfil dels menors que acaben d'arribar a Espanya, identificar els factors de risc més rellevants en termes de salut –abans, durant i després del procés migratori– i analitzar com repercuteixen en el malestar psicològic. Per completar l'estudi, es van fer entrevistes personals a 230 menors nouvinguts residents en centres d'acollida temporal: el 57,4 % procedien del Marroc; el 15,2 %, de Gàmbia; el 8,7 % d'Algèria; el 7,8 %, del Senegal, i el 5,2 %, del Pakistan. Les entrevistes van recollir informació sociodemogràfica i es van centrar en els factors relacionats amb el procés migratori (abans, durant i després de migrar), l'estat de salut i el malestar psicològic. Es van dur a terme en àrab o en francès, i es van traduir al castellà.

Article complet a:

<https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/ca/-/factores-riesgo-migracion-menores?>

CANVI CLIMÀTIC I DECREIXEMENT: QUÈ EN PENSA LA POBLACIÓ ESPANYOLA?

Maria D. López-Rodríguez, Antonia Lozano Díaz, Rubén Rodríguez Puertas, Juan Manuel Bellido Cáceres i Juan Sebastián Fernández Prados, de la Universitat d'Almeria; Rosenberg Franco Orrego, de la Pontificia Universidad Católica de Xile.

Estem preparats per al canvi climàtic... o ja n'experimentem els efectes? Aquest estudi revela que la majoria de la població percep impactes directes i sent ecoansietat, atribueix el problema a causes humanes, i reconeix la necessitat de canviar el model de desenvolupament. Tot i això, el concepte de decreixement continua sent poc conegut.

El model de desenvolupament socioeconòmic actual, basat en el creixement il·limitat, genera greus impactes ambientals, com el canvi climàtic, i accentua les desigualtats socials. Davant d'aquesta situació, el decreixement es planteja com una alternativa que proposa reduir, de manera planificada i equitativa, l'ús de recursos i energia, per tal de protegir el medi ambient, promoure la justícia social i millorar el benestar col·lectiu. Diversos autors sostenen que el decreixement és el model més adequat per afrontar la crisi climàtica, ja que aprofundeix en les seves arrels estructurals i permet avançar cap a una economia baixa en carboni centrada en el benestar col·lectiu i la justícia social. A partir d'una enquesta a tres mil participants, l'estudi en què es basa aquest article va examinar fins a quin punt la població espanyola percep el decreixement com a possible solució al canvi climàtic. Els resultats van mostrar una elevada sensibilitat de les persones enquestades respecte als efectes del canvi climàtic i un ampli reconeixement de la necessitat de transformar el model actual de desenvolupament. Al mateix temps, els resultats apunten que, per avançar en la implementació del decreixement com a estratègia davant de la crisi climàtica, cal fomentar una millor comprensió social del concepte. Entre les possibles mesures per dur-ho a terme, cal esmentar la promoció de campanyes informatives o el desenvolupament de polítiques públiques coherents amb els principis d'aquest model.

Article complet a:

<https://elobservatoriosocial.fundacionlacaixa.org/ca/-/canvi-climatico-i-decreixement?>

